

Redovisning av plan för genomförandet av regeringsuppdraget om en översyn av läroplanen för förskolan

Dnr U2017/1929/S

Härmed redovisar Skolverket en plan för genomförandet av regeringsuppdraget om en översyn av läroplanen för förskolan och redovisar vilka områden i läroplanen som kan bli föremål för förslag till ändringar.

Uppdraget gavs i särskild ordning den 20 april 2017. Det här är en delredovisning. Uppdraget ska slutredovisas senast den 23 mars 2018.

Uppdraget

Enligt uppdraget ska Skolverket göra en översyn av förordningen (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan för att förtydliga förskolans uppdrag. Syftet är att öka kvaliteten i undervisningen i förskolan och därmed förskolans måluppfyllelse.

I uppdraget anges att olika delar i förskolans läroplan ska förtydligas, uppdateras och samordnas. Läroplanens grundläggande syfte och intentioner ska dock inte förändras. Vid översynen ska Skolverket beakta forskning och studier inom förskoleområdet. Dessutom ska ett barnrättsperspektiv, ett funktionshinderperspektiv och de nationella minoriteternas rättigheter och samernas rättigheter som urfolk beaktas. Vidare anges att Skolverket vid genomförandet av uppdraget ska samverka med forskare inom aktuella områden. Skolverket ska även inhämta kunskap och synpunkter från Statens skolinspektion, Sameskolstyrelsen, andra relevanta myndigheter och organisationer, forskare och experter inom förskoleområdet, lärosäten samt huvudmän, förskolechefer, förskollärare och annan förskolepersonal. Dessutom anges att Skolverket ska hålla sig informerad om Skolinspektionens pågående kvalitetsgranskning av förskolan. Skolverket ska eftersträva en så god förankring som möjligt för sina förslag hos exempelvis andra myndigheter, forskare och aktörer på området.

I översynen ska Skolverket beakta myndighetens tidigare förslag till komplettering av läroplanen i frågan om hur barnens digitala kompetens kan stärkas i förskolan.¹

Plan för genomförandet av uppdraget

Skolverket eftersträvar en så bred och transparent process som möjligt. Hösten 2017 kommer huvudsakligen ägnas åt att samla in och analysera synpunkter från

---

¹ U2016/05591/S.

Plan

2017-10-04
Dnr 2017:783
2 (7)

olika referens- och samrådsgrupper. Parallellt pågår arbetet med att skriva ett förslag till reviderad läroplan. Vintern 2017/2018 kommer dels att ägnas åt myndighetsintern kvalitetssäkring och dels åt extern kvalitetssäkring genom remittering.

Arbets- och referensgrupper

Skolverket har satt samman en arbetsgrupp för att skriva förslag på vilket innehåll förordningen om läroplan för förskolan ska ha och hur detta ska formuleras. Skolverket har även visstidsanställt tre förskoleexperter. Förskoleexperterna ska dels medverka vid de samråd som kommer att hållas (se mer om detta nedan), dels sammanställa och analysera inkomna synpunkter och remissyttranden. Utöver detta har Skolverket tillsatt en intern referensgrupp med representanter från flera av Skolverkets olika enheter. Den interna referensgruppen ska dels lämna synpunkter på texter i den kunskapsöversikt som ska tas fram under ledning av Göteborgs universitet (se nedan), dels lämna synpunkter på förslag till reviderad läroplan.

Vidare har Skolverket bjudit in ett stort antal myndigheter, organisationer och lärosäten att vara med i referensgrupper.² Dessa referensgrupper kommer att träffas vid sammanlagt fyra tillfällen. Vid två tillfällen har Skolverket möte med varje referensgrupp separat och vid två tillfällen hålls så kallade idémöten, då samtliga referensgrupper deltar samtidigt. Under det första idémötet i juni 2017 diskuterades utgångspunkter för det kommande arbetet. Vid det andra mötet med referensgrupperna skickades utkast för synpunkter till referensgrupperna. Även inför de återstående tillfällena kommer utkast att skickas för synpunkter till referensgrupperna. Synpunkterna beaktas av Skolverket i det fortsatta arbetet med förslaget till reviderad läroplan för förskolan.

Skolverket träffar också funktionshindersorganisationerna i särskild ordning för att diskutera revideringen av förskolans läroplan ur ett funktionshindersperspektiv.

Skolinspektionen

För att Skolverket ska vara väl informerad om Skolinspektionens pågående kvalitetsgranskning av förskolan sker kontinuerlig kontakt mellan Skolverket och Skolinspektionen under hösten 2017.

Sameskolstyrelsen

Den 24–25 augusti 2017 besökte Skolverket Kiruna för ett möte med två representanter för Sameskolstyrelsen och två förskollärare vid förskolor på samiska. Dessutom besöktes en förskola vid en sameskola. Syftet med besöket var att diskutera på

---

² I de externa referensgrupperna ingår följande myndigheter, organisationer och lärosäten: Skolinspektionen, SPSM, BO, DO, Reggio Emilia-institutet, Svenska Montessoriförbundet, Riksförbundet Waldorfförskolornas Samråd, Sameskolstyrelsen, Svenska Tornedalingars riksförbund, Sverigefinländarnas delegation, Sverigefinska Riksförbundet, Centralförbundet Roma International, Roma institutet, SKL, KFO, FSO, Sefif, Friskolornas riksförbund, Barnverket, Föräldraalliansen, Lärarförbundet, Kommunal, Sveriges skollärförbundet, Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Malmö högskola, Mälardalens högskola, Karlstads universitet, Jönköpings universitet, Linköpings universitet, Skolforskningsinstitutet och Ifous.

vilket sätt samernas rätt som urfolk och det samiska folkets språk och kultur kan tydliggöras i läroplanen.

Samverkan med forskare

Skolverket samverkar med ett stort antal forskare för att få så brett vetenskapligt underlag som möjligt för de texter som ska arbetas fram. Samverkan sker i form av referensgrupp och genom att en kunskapsöversikt tas fram (se mer om detta nedan), som bland annat syftar till att närmare beskriva begreppen utbildning och undervisning i förskolan. En forskare har anlåtats för att skriva en text om undervisning av de yngsta barnen i förskolan.

Kunskapsöversikt

Skolverket har genom avtal med Göteborgs universitet anlåt professorerna Sonja Sheridan och Pia Williams för att leda och samordna arbetet med en kunskapsöversikt med totalt sex kapitel och en sammanfattning. Sonja Sheridan och Pia Williams skriver två inledande kapitel samt en avslutande sammanfattning. För de övriga fyra kapitlen ansvarar forskare vid Malmö högskola, Stockholms universitet, Mälardalens högskola respektive Göteborgs universitet.³

Kunskapsöversikten ska behandla följande områden.

- Hur begreppet undervisning, utifrån skollagens definition, kan förstås i förskolan i Sverige idag.
- Hur begreppet undervisning, utifrån skollagens definition, förhåller sig till barns utveckling, lek och lärande i förskolan.
- Utifrån skollagens definitioner-Hur förhåller sig begreppet undervisning till begreppet utbildning i förskolan, samt vilken distinktion som kan göras mellan dessa begrepp i förskolan.
- Hur begreppet undervisning, utifrån skollagens definition, förhåller sig till begreppet omsorg i förskolan.
- På vilket sätt andra yrkeskategorier än förskollärare kan delta i undervisningen i förskolan, med utgångspunkt i skollagens bestämmelser om att undervisning i förskolan sker under ledning av förskollärare och att det utöver förskollärare i undervisningen i förskolan får finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas.

Kunskapsöversikten ska dels utgöra underlag för Skolverkets översyn av förskolans läroplan och dels utgöra underlag för de stödjande texter som Skolverket planerar, i

---

³ Professorerna Ann-Christine Vallberg Roth och Ingegerd Tallberg Broman, universitetslektor, docent Christian Eidevald, universitetslektor, docent Ingrid Engdahl, universitetslektor Sofia Frankenberg, professor Hillevi Lenz Taguchi och universitetslektor Anna Palmer, professor Anette Sandberg, filosofie doktor Anne Lillvist och universitetslektor Eva Ärlemalm-Hagsér samt professorerna Camilla Björklund och Ingrid Pramling Samuelsson.

Plan

2017-10-04
Dnr 2017:783
4 (7)

syfte att ge professionen vägledning om hur förskolans läroplan ska förstås, och vad förskolans undervisning kan innebära i praktiken.

För att säkerställa att kunskapsöversikten blir av så god kvalitet som möjligt kommer den att granskas av pedagogikforskare från flera lärosäten; Karlstads universitet, Jönköpings universitet och Linköpings universitet.⁴ Utöver detta kommer sex förskollärare att läsa texterna i syfte att bedöma om texterna i kunskapsöversikten är begripliga och användbara för deras profession.

De yngsta barnen i förskolan

Skolverket har också avtalat med en doktorand vid Karlstads universitet om att för Skolverkets räkning utarbeta en text gällande undervisning av de yngsta barnen i förskolan, det vill säga barn i åldrarna 0–3 år.⁵ Texten ska behandla hur undervisning i förskolan kan förstås i förhållande till de yngsta barnens utveckling, lek och lärande. Texten ska också resonera kring hur undervisning för de yngsta barnen i förskolan förhåller sig till begreppet omsorg. Texten ska utgöra underlag till de stödjande texter om förskolans reviderade läroplan som Skolverket avser att utarbeta i syfte att ge professionen vägledning om hur förskolans läroplan ska förstås, och vad förskolans undervisning kan innebära i praktiken, i relation till de yngsta barnen i förskolan.

Nordisk utblick

Den 1 augusti 2017 trädde den finländska motsvarigheten till förskolans läroplan *Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016* ikraft.⁶ Den 31 augusti 2017 besökte Skolverket därför Utbildningsstyrelsen i Helsingfors, för att få information om och dra lärdom av hur de arbetat med att utarbeta och implementera läroplanen.

Även Norge har en ny läroplan för förskolan, *Rammeplan for barnehagen*.⁷ Skolverket har både under tiden den arbetades fram och sedan den beslutades besökt Norge och har god kännedom om såväl innehåll, hur den utarbetats och hur implementeringen går till.

Skolverket kommer att använda Finlands och Norges läroplaner som inspiration i det fortsatta arbetet med översynen av den svenska läroplanen för förskolan.

Referensförskolor

Under våren 2017 besökte Skolverket sex olika förskolor i landet i syfte att diskutera hur den nuvarande läroplanen för förskolan (Lpfö98) fungerar i det dagliga arbetet på förskolorna samt vilka eventuella förändringar som var önskvärda. Skolverket avser att göra återbesök på förskolorna under senare hälften av januari 2018. Vid det tillfället är syftet att diskutera med professionen om de föreslagna

---

⁴ Universitetslektor Katarina Ribaeus, docent Monica Nilsson och biträdande professor Maria Simonsson.

⁵ Ebba Hilldén

⁶ Utbildningsstyrelsens föreskrifter 39/011/206

⁷ Kunnskapsdepartementet, forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

förändringarna i remissversionen av förslaget till reviderad läroplan upplevs som relevanta för förskolechefer och förskolans personal.

Samråd

Skolverket kommer också att hålla samråd där huvudmän, förskolechefer, förskollärare och annan pedagogisk personal i förskolan bjudits in till dialog. Mötena hålls i Hallsberg och i Sundsvall i september och november. Inför dessa samråd kommer utkast på texter att skickas till deltagarna för synpunkter. Diskussioner kommer att föras utifrån varje yrkesgrupps specifika kunskap och erfarenhet.

Textutkast på Skolverkets webbplats samt enkät

För att få en så bred förankring som möjligt avser Skolverket även att offentliggöra utkast till läroplan på Skolverkets webbplats under två veckor i september och två veckor i november 2017. Under dessa perioder är det möjligt att lämna synpunkter i en webbenkät. Syftet med en sådan transparent arbetsprocess är att en större grupp förskolechefer, förskollärare och annan pedagogisk personal än vad som annars skulle vara möjligt får lämna synpunkter på om förslaget är tydligt, begripligt och relevant. På så vis ökar möjligheten för verksamheten att förbereda sig för en kommande implementering. De synpunkter som inkommer från professionen kommer att ha betydelse i Skolverkets fortsatta arbete. Vid det första tillfället, då läroplanens del 1 *Förskolans värdegrund och uppdrag*, låg ute på webben öppnades pdf:en med utkastet till läroplan 18 000 gånger och Skolverket tog emot strax över 3500 enkätsvar.

Remissförfarande

Under perioden den 20 december 2017 till den 2 februari 2018 kommer förslaget till reviderad läroplan att skickas ut på remiss. Utöver de myndigheter, organisationer och lärosäten som ingår i de externa referensgrupperna kommer remissen att skickas ut till funktionshindersorganisationer samt ett stort antal kommuner.

Ytterligare insatser

Utöver uppdraget att ta fram förslag till reviderad läroplan avser Skolverket att identifiera vilka av myndighetens allmänna råd och stödmaterial som behöver revideras eller tas bort till följd av revideringen, samt förbereda de informationsinsatser som ska genomföras under hösten 2018.

Samstämmighet och språkbruk

Förskolan är oftast den första skolform inom skolväsendet som barnen möter. I arbetet med att revidera läroplanen eftersträvar Skolverket att få så stor samstämmighet som möjligt med övriga läroplaner. På så vis kan barnens övergångar mellan

2017-10-04
Dnr 2017:783
6 (7)

skolformer och samarbete mellan skolformer underlättas. Skolverket beaktar i arbetet även olika utredningsförslag, exempelvis minoritetsutredningen⁸, för att eftersträva samstämmighet med eventuella kommande eller ändrade bestämmelser.

I syfte att få ett så tydligt och lättbegripligt språk som möjligt i de föreslagna texterna har Skolverket anlitat en språkkonsult med goda kunskaper i klarspråk. Språkkonsulten har vid två tillfällen under processens gång hållit seminarier med Skolverkets medarbetare samt läser fortlöpande texterna och ger respons på dem.

Verksamhetsutveckling

Skolverket avser att samla erfarenheter från processen med att utarbeta ett läroplansförslag för att använda som underlag för myndighetens egna verksamhetsutveckling.

Områden i läroplanen som kan bli föremål för förslag till ändringar

Skolverket avser att föreslå ändringar inom följande områden i läroplanen:

- Översyn av språk och begreppsanvändning – bland annat omsorg, utbildning och undervisning, värdegrund och föräldrar/vårdnadshavare.
- Nationella it-strategier – Skolverket utgår från tidigare regeringsredovisning men kommer att ytterligare bearbeta myndighetens förslag i frågan.
- Långsiktig hållbarhet som ett bredare begrepp – Skolverket avser att bland annat förhålla sig till Agenda 2030.
- Skolverket avser att se över läroplanens bestämmelser om förskolan som social och kulturell mötesplats, gruppens betydelse samt jämställdhet.
- Nationella minoriteter och samernas rätt som urfolk – Skolverket avser att förtydliga de bestämmelser som finns i dagens läroplan för förskolan.
- Rubriker i avsnitt 1 – Skolverket avser att i den mån Skolverket finner så lämpligt ha motsvarande rubriker som i övriga läroplaner för skolväsendet.
- Avsnitt 2 *Mål och riktlinjer* – Skolverket avser att där så är möjligt skriva ”alla ska” i stället för ”arbetslaget ska” för att öka samstämmigheten med övriga läroplaner för skolväsendet.
- Avsnitt 2.6 *Uppföljning, utvärdering och utveckling* – Skolverket avser att bearbeta avsnittet både språkligt och innehållsmässigt för att öka tydligheten och därmed förståelsen av uppdraget.

---

⁸ *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60)

Skolverket har i arbetet identifierat följande frågor som myndigheten önskar få avstämda med Utbildningsdepartementet.

- Skolverket förordar en ny förordning med anledning av att den nuvarande förordningen är en gammal författning (från år 1998) som dessutom reviderats vid två tidigare tillfällen (år 2010 och år 2016).
- Skolverket har tagit emot synpunkter från forskare att använda begreppsparet *lärande och utveckling* i stället för *utveckling och lärande*. Forskarna har anfört att *utveckling och lärande* speglar en biologisk syn där utvecklingen kommer före lärandet. Den rådande uppfattningen idag är enligt dessa forskare att lärandet kommer före utvecklingen. Begreppsparet *utveckling och lärande* används i skollagen (2010:800). Skolverket bedömer därför att en förändring av begreppsparet inte ligger inom ramen för uppdraget men att en översyn av begreppsparet skulle kunna vara aktuell.
- Skolverket har även tagit emot synpunkter från forskare gällande behov av en ändring av hur kunskapssynen uttrycks i dagens läroplan för förskolan. Det vill säga den kunskapssyn som har sin grund i Läroplanskommitténs utredning⁹ samt Barnomsorg och skolakommitténs utredning.¹⁰ Skolverket bedömer att en sådan ändring inte ligger inom ramen för uppdraget, frågan behöver analyseras närmare men det är tänkbart att en översyn av frågan skulle kunna vara aktuell för samtliga läroplaner.

---

⁹ *Skola för bildning* SOU 1992:94

¹⁰ *Att erövra omvärlden* SOU 1997:157